

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในบทนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาบทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชน : กรณีศึกษาป่าดงนามน จังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตารางประกอบบรรยายความเรียงตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล
2. ผลการวิเคราะห์บทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชนดงนามน
3. ผลการเปรียบเทียบบทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชนดงนามน
4. ผลการวิเคราะห์ปัญหาขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชนดงนามน

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Rajabhat Mahasarakham University

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	167	74.2
หญิง	58	25.8
รวม	225	100.0

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 74.2 และเป็นเพศหญิง จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 25.8

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	1	0.4
21 – 30 ปี	4	1.8
31 – 40 ปี	87	38.7
41 – 50 ปี	112	49.8
51 – 60 ปี	5	2.2
61 ปีขึ้นไป	16	7.1
รวม	225	100.0

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 49.8 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 38.7

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพในครอบครัว

สถานะในครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
หัวหน้าครอบครัว	153	68.0
สามี/ภรรยา	65	28.9
ลูกสาว/ลูกชาย	4	1.8
ลูกเขย/ลูกสะใภ้	1	0.4
ผู้อาศัย	2	0.9
รวม	225	100.0

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพในครอบครัวเป็นหัวหน้าครอบครัว จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 68.0 รองลงมา คือ เป็นสามี/ภรรยา จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 28.9 และเป็นลูกสาว/ลูกชาย จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้รับการศึกษา	2	0.9
จบ ป.4	70	31.1
จบ ป.6 หรือ ป.7	13	5.7
จบ ม.3, ม.ศ.3 หรือเทียบเท่า	71	31.5
จบ ม.6, ม.ศ.5 หรือเทียบเท่า	17	7.6
จบ ปวช. หรือปวส.	35	15.6
จบปริญญาตรีขึ้นไป	17	7.6
รวม	225	100.0

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับ ม.3, ม.ศ.3 หรือเทียบเท่า จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 รองลงมา คือ จบ ป.4 จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 31.1 และจบ ปวช.หรือ ปวส. จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 15.6

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 1 ปี	1	0.4
1-5 ปี	1	0.4
5-10 ปี	25	11.2
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	198	88.0
รวม	225	100.0

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านมากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 88.0 รองลงมา คือ อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน 5-10 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 11.2

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพหลัก

อาชีพหลัก	จำนวน	ร้อยละ
ทำนา	187	83.1
ทำไร่	17	7.6
รับจ้าง	2	0.9
รับราชการ	18	8.0
อื่นๆ	1	0.4
รวม	225	100.0

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 83.1 รองลงมา คือ อาชีพรับราชการ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 และอาชีพทำไร่ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 7.6

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
 ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามองค์กรท้องถิ่นที่เป็นสมาชิก
 Rajabhat Mahasarakham University

องค์กรท้องถิ่นที่เป็นสมาชิก	จำนวน	ร้อยละ
องค์การบริหารส่วนตำบล	18	8.0
คณะกรรมการหมู่บ้าน	88	39.1
ราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสป.)	53	23.6
คณะกรรมการโรงเรียน	33	14.7
คณะกรรมการวัด	33	14.7
รวม	225	100.0

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของคณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 39.1 รองลงมา คือ เป็นสมาชิกของราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 23.6

2. ผลการวิเคราะห์บทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชนดงนามน

2.1 บทบาทในการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ป่าชุมชนดงนามน

ตารางที่ 11 ร้อยละขององค์กรท้องถิ่น จำแนกตามบทบาทในการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ป่าชุมชนดงนามน

บทบาท	ระดับการปฏิบัติ			
	ปฏิบัติ บ่อย (ร้อยละ)	ปฏิบัติเป็น บางครั้ง (ร้อยละ)	ไม่ค่อย ได้ปฏิบัติ (ร้อยละ)	ไม่ได้ ปฏิบัติ (ร้อยละ)
1. กระตุ้นให้ชาวบ้านเกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าชุมชน	90.7	9.3	0.0	0.0
2. เน้นเรื่องการอนุรักษ์ป่าชุมชนเมื่อพูดคุยกับชาวบ้าน	82.2	17.8	0.0	0.0
3. สอนชาวบ้านให้เกิดความรู้สึกรักป่าชุมชนและช่วยถ่ายทอดแก่ผู้อื่น	82.7	8.9	8.4	0.0
4. เน้นเรื่องการอนุรักษ์ป่าชุมชนในการสั่งสอนเด็กนักเรียนและลูกหลาน	76.0	24.0	0.0	0.0
5. จัดกิจกรรมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนร่วมกับชาวบ้านและองค์กรอื่นๆ	20.4	41.3	0.0	38.2
6. จัดกิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนอย่างยั่งยืน	43.1	15.6	10.2	31.1
7. ยกย่อง เชิดชู ชาวบ้านหรือผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชน	89.8	10.2	0.0	0.0

ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 3.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) = 0.34

จากตารางที่ 11 การวิเคราะห์บทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชน
 ดงนามนในด้านการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ป่าชุมชนดงนามนเป็นรายชื่อทั้ง 7 ข้อ แสดงให้
 เห็นว่า องค์กรท้องถิ่นส่วนใหญ่จะมีการปฏิบัติบทบาทในการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ป่า
 ชุมชน อยู่ในระดับปฏิบัติบ่อย จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ 1) กระตุ้นให้ชาวบ้านเกิดจิตสำนึกในการ
 อนุรักษ์ป่าชุมชน 2) ยกย่อง เชิดชู ชาวบ้านหรือผู้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชน 3) สอน
 ชาวบ้านให้เกิดความรู้สึกรักป่าชุมชนและช่วยถ่ายทอดแก่ผู้อื่น 4) เน้นเรื่องการอนุรักษ์ป่า
 ชุมชนเมื่อพูดคุยกับชาวบ้าน 5) เน้นเรื่องการอนุรักษ์ป่าชุมชนในการส่งสอนเด็กนักเรียนและ
 ลูกหลาน และ 6) จัดกิจกรรมการให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนอย่างยั่งยืน
 รองลงมา คือ ระดับปฏิบัติเป็นบางครั้ง จำนวน 1 ข้อ ได้แก่ การจัดกิจกรรมในการอนุรักษ์ป่า
 ชุมชนร่วมกับชาวบ้านและองค์กรอื่น ๆ

เมื่อนำค่าคะแนนระดับการปฏิบัติบทบาทแต่ละข้อทั้งหมด 7 ข้อ รวมกันแล้วหาค่า
 เฉลี่ย ได้เท่ากับ 3.45 จากนั้นนำมาเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ พบว่า ระดับการปฏิบัติบทบาทใน
 การสร้าง จิตสำนึกการอนุรักษ์ป่าชุมชนดงนามน ในจังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ด
 อยู่ในระดับปฏิบัติบ่อยมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University

2.2 บทบาทในการจัดการป่าชุมชนดงนามน

ตารางที่ 12 ร้อยละขององค์กรท้องถิ่น จำแนกตามบทบาทในการจัดการป่าชุมชนดงนามน

บทบาท	ระดับการปฏิบัติ			
	ปฏิบัติ บ่อย (ร้อยละ)	ปฏิบัติเป็น บางครั้ง (ร้อยละ)	ไม่ค่อย ได้ปฏิบัติ (ร้อยละ)	ไม่ได้ ปฏิบัติ (ร้อยละ)
1. ร่วมจัดทำโครงสร้างคณะกรรมการในการจัดการป่าชุมชน	91.6	8.4	0.0	0.0
2. ร่วมวางระเบียบและกฎเกณฑ์ในการใช้ป่าชุมชน	80.9	8.4	10.7	0.0
3. ร่วมกำหนดอำนาจหน้าที่และบทลงโทษของผู้ที่เกี่ยวข้องในการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน	19.1	0.0	0.0	0.0
4. ร่วมวางแผนการระดมทุนเพื่อใช้ในการจัดการป่าชุมชน	79.6	20.4	0.0	0.0
5. ร่วมกำหนดแนวเขตป่าเพื่อการอนุรักษ์	81.3	18.7	0.0	0.0
6. ร่วมทำแนวกันไฟรอบเขตป่า	28.4	29.3	0.0	42.2
7. มีส่วนร่วมในการป้องกันการเกิดไฟป่า	18.7	41.3	40.0	0.0
8. ไม่ล่าสัตว์ในเขตป่าชุมชน	41.3	8.4	10.2	40.0
9. ไม่ตัดต้นไม้ในบริเวณเขตหวงห้าม	88.0	12.0	0.0	0.0
10. ออกลาดตระเวนเพื่อตรวจจับผู้ทำผิดระเบียบในการใช้ป่าชุมชน	13.8	86.2	0.0	0.0
11. ใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำในป่าชุมชนอย่างคุ้มค่า	10.2	39.6	40.0	10.2

บทบาท	ระดับการปฏิบัติ			
	ปฏิบัติ บ่อย (ร้อยละ)	ปฏิบัติเป็น บางครั้ง (ร้อยละ)	ไม่ค่อย ได้ปฏิบัติ (ร้อยละ)	ไม่ได้ ปฏิบัติ (ร้อยละ)
12. พัฒนาพื้นที่ป่าให้เป็นแหล่งรวม พันธุ์ไม้ที่มีค่า	28.9	41.8	29.3	0.0
13. เข้าร่วมกิจกรรมการปลูกต้นไม้	20.4	79.6	0.0	0.0
14. ดูแลรักษาไม่ให้มีการลักลอบตัด ต้นไม้	98.2	1.8	0.0	0.0
15. ร่วมประชุมสรุปผลการดำเนินงาน ของป่าชุมชน	30.7	69.3	0.0	0.0
16. ร่วมประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาในการ ดำเนินงาน ของป่าชุมชน	28.9	71.1	0.0	0.0

ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 3.30 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) = 0.22

จากตารางที่ 12 การวิเคราะห์บทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชน
ดงนามนในด้านการจัดการป่าชุมชนดงนามนเป็นรายชื่อทั้ง 16 ข้อ แสดงให้เห็นว่า องค์กร
ท้องถิ่นส่วนใหญ่จะมีการปฏิบัติบทบาทในการจัดการป่าชุมชน อยู่ในระดับปฏิบัติบ่อย จำนวน
8 ข้อ ได้แก่ 1) ดูแลรักษาไม่ให้มีการลักลอบตัดต้นไม้ 2) ร่วมจัดทำโครงสร้างคณะกรรมการ
ในการจัดการป่าชุมชน 3) ไม่ตัดต้นไม้ในบริเวณเขตหวงห้าม 4) ร่วมกำหนดแนวเขตป่าเพื่อ
การอนุรักษ์ 5) ร่วมวางระเบียบและกฎเกณฑ์ในการใช้ป่าชุมชน 6) ร่วมกำหนดอำนาจหน้าที่
และบทลงโทษของผู้ที่เกี่ยวข้องในการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน 7) ร่วมวางแผนการระดมทุน
เพื่อใช้ในการจัดการป่าชุมชน และ 8) ไม่ล่าสัตว์ในเขตป่าชุมชน รองลงมา คือ ระดับปฏิบัติ
เป็นบางครั้ง จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ 1) ออกลาดตระเวนเพื่อตรวจจับผู้ทำผิดระเบียบในการใช้
ป่าชุมชน 2) เข้าร่วมกิจกรรมการปลูกต้นไม้ 3) ร่วมประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน
ของป่าชุมชน 4) ร่วมประชุมสรุปผลการดำเนินงานของป่าชุมชน 5) พัฒนาพื้นที่ป่าให้เป็น
แหล่งรวมพันธุ์ไม้ที่มีค่า และ 6) มีส่วนร่วมในการป้องกันการเกิดไฟป่า ส่วนระดับไม่ค่อยได้

ปฏิบัติ มีจำนวน 1 ข้อ ได้แก่ ใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำในป่าชุมชนอย่างคุ้มค่า และระดับไม่ได้ปฏิบัติ มีจำนวน 1 ข้อ ได้แก่ ร่วมทำแนวกันไฟรอบเขตป่า

เมื่อนำค่าคะแนนระดับการปฏิบัติบทบาทแต่ละข้อทั้งหมด 16 ข้อ รวมกันแล้วหาค่าเฉลี่ย ได้เท่ากับ 3.30 จากนั้นนำมาเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ พบว่า ระดับการปฏิบัติบทบาทในการจัดการป่าชุมชน ในจังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับปฏิบัติบ่อย

2.3 บทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน

ตารางที่ 13 ร้อยละขององค์กรท้องถิ่น จำแนกตามบทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน

บทบาท	ระดับการปฏิบัติ			
	ปฏิบัติบ่อย (ร้อยละ)	ปฏิบัติเป็นบางครั้ง (ร้อยละ)	ไม่ค่อยได้ปฏิบัติ (ร้อยละ)	ไม่ได้ปฏิบัติ (ร้อยละ)
1. ร่วมประชุมกับชาวบ้านเพื่อพูดคุยเรื่องป่าชุมชน	18.7	41.3	40.0	0.0
2. ร่วมประชุมกับชาวบ้านในการจัดทำแผนเกี่ยวกับการใช้ป่าชุมชน	28.9	31.1	40.0	0.0
3. สอนวิธีการเพาะกล้า/ดูแลต้นไม้แก่ชาวบ้าน	1.8	8.4	50.2	39.6
4. ให้ความรู้แก่ชาวบ้านเกี่ยวกับระบบนิเวศวิทยา พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และความรู้ในด้านสิ่งแวดล้อมของป่าชุมชน	81.3	1.8	16.9	0.0
5. จัดให้มีกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกต้นไม้เป็นระยะ	1.8	68.9	29.3	0.0
6. ประสานงานกับชุมชนอื่นๆ ในการสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์	79.6	10.2	10.2	0.0
7. เปิดโอกาสให้ชาวบ้านเข้าร่วมเป็นกรรมการในการจัดการป่าชุมชน	68.9	29.3	1.8	0.0

บทบาท	ระดับการปฏิบัติ			
	ปฏิบัติ บ่อย (ร้อยละ)	ปฏิบัติเป็น บางครั้ง (ร้อยละ)	ไม่ค่อย ได้ปฏิบัติ (ร้อยละ)	ไม่ได้ ปฏิบัติ (ร้อยละ)
8. เปิดโอกาสให้ชาวบ้านร่วมกำหนด กฎระเบียบในการใช้ป่าชุมชน	88.0	1.8	10.2	0.0
9. กำหนดให้ชาวบ้านมีหน้าที่ในการ สอดส่องผู้กระทำผิดระเบียบในการ ใช้ป่าชุมชน	88.0	12.0	0.0	0.0
10. นำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการ จัดการป่าชุมชนให้ชาวบ้านทราบ	81.3	18.7	0.0	0.0

ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 3.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) = 0.18

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
 จากตารางที่ 13 การวิเคราะห์บทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชน
 ดงนามนในด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชนเป็นรายชื่อทั้ง
 10 ข้อ แสดงให้เห็นว่า องค์กรท้องถิ่นส่วนใหญ่จะมีการปฏิบัติบทบาทในการส่งเสริมการมี
 ส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน อยู่ในระดับปฏิบัติบ่อย จำนวน 6 ข้อ ได้แก่
 1) เปิดโอกาสให้ชาวบ้านร่วมกำหนดกฎระเบียบในการใช้ป่าชุมชน 2) กำหนดให้ชาวบ้านมี
 หน้าที่ในการสอดส่องผู้กระทำผิดระเบียบในการใช้ป่าชุมชน 3) ให้ความรู้แก่ชาวบ้านเกี่ยวกับ
 ระบบนิเวศวิทยา พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และความรู้ในด้านสิ่งแวดล้อมของป่าชุมชน 4) นำเสนอ
 ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชนให้ชาวบ้านทราบ 5) ประสานงานกับชุมชนอื่นๆ ใน
 การสร้างเครือข่ายการอนุรักษ์ และ 6) เปิดโอกาสให้ชาวบ้านเข้าร่วมเป็นกรรมการในการ
 จัดการป่าชุมชน รองลงมา คือ ระดับปฏิบัติเป็นบางครั้ง จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ 1) จัดให้มี
 กิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกต้นไม้เป็นระยะ และ 2) ร่วมประชุมกับชาวบ้านเพื่อพูดคุยเรื่องป่า
 ชุมชน ซึ่งเท่ากับระดับไม่ค่อยได้ปฏิบัติ จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ 1) สอนวิธีการเพาะกล้า/ดูแล
 ต้นไม้แก่ ชาวบ้าน และ 2) ร่วมประชุมกับชาวบ้านในการจัดทำแผนเกี่ยวกับการใช้ป่าชุมชน
 เมื่อนำค่าคะแนนระดับการปฏิบัติบทบาทแต่ละข้อทั้งหมด 10 ข้อ รวมกันแล้วหาค่า
 เฉลี่ย ได้เท่ากับ 3.22 จากนั้นนำมาเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ พบว่า ระดับการปฏิบัติบทบาทใน

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน ในจังหวัดกาฬสินธุ์และ
จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับปฏิบัติเป็นบางครั้ง

2.4 บทบาทในการนำขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และภูมิปัญญาของท้องถิ่น
มาใช้ในการจัดการป่าชุมชนดงนาามน

ตารางที่ 14 ร้อยละขององค์กรท้องถิ่น จำแนกตามบทบาทในการนำขนบธรรมเนียมประเพณี
ความเชื่อ และภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการป่าชุมชนดงนาามน

บทบาท	ระดับการปฏิบัติ			
	ปฏิบัติ บ่อย (ร้อยละ)	ปฏิบัติเป็น บางครั้ง (ร้อยละ)	ไม่ค่อย ได้ปฏิบัติ (ร้อยละ)	ไม่ได้ ปฏิบัติ (ร้อยละ)
1. ปฏิบัติตามข้อห้าม/ชะล่า เกี่ยวกับ ต้นไม้ตามความเชื่อของท้องถิ่น	3.6	12.0	68.9	15.6
2. ร่วมกำหนดเขตอุทยาน	11.6	1.8	0.0	86.7
3. ร่วมกิจกรรมทอดผ้าป่าต้นไม้	8.4	1.8	1.8	88.0
4. ร่วมกิจกรรมพิธีบวงสรวงต้นไม้	11.1	1.8	0.0	87.1
5. ร่วมกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ต้นไม้เนื่อง ในวันสำคัญทางศาสนา	3.6	17.3	72.4	6.7
6. สนับสนุนให้วัดมีส่วนร่วมในการ สนับสนุนกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชุมชน	83.1	16.9	0.0	0.0
7. สนับสนุนให้วัดสนับสนุน งบประมาณหรือสถานที่ในการจัด กิจกรรมอนุรักษ์ป่าชุมชน	63.6	20.9	0.0	15.6
8. สนับสนุนให้ชาวบ้านใช้ภูมิปัญญา ท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชน	75.6	0.0	0.0	24.4

ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) = 2.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) = 0.43

จากตารางที่ 14 การวิเคราะห์บทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชน
 ดงนามนในด้านการนำขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และภูมิปัญญาของท้องถิ่นมาใช้ในการ
 การจัดการป่าชุมชนดงนามนเป็นรายชื่อทั้ง 8 ข้อ แสดงให้เห็นว่า องค์กรท้องถิ่นส่วนใหญ่จะมี
 การปฏิบัติบทบาทในการนำขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ และภูมิปัญญาของท้องถิ่นมา
 ใช้ในการจัดการป่าชุมชนดงนามน อยู่ในระดับปฏิบัติบ่อย จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 1) สนับสนุน
 ให้วัดมีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชุมชน 2) สนับสนุนให้ชาวบ้านใช้
 ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชน และ 3) สนับสนุนให้วัดสนับสนุนงบประมาณหรือ
 สถานที่ในการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ป่า ชุมชน ซึ่งเท่ากับระดับไม่ได้ปฏิบัติ จำนวน 3 ข้อ ได้แก่
 1) ร่วมกิจกรรมทอดผ้าป่าต้นไม้ 2) ร่วม กิจกรรมพิธีบวชต้นไม้ และ 3) ร่วมกำหนดเขต
 อภัยทาน และระดับไม่ค่อยได้ปฏิบัติ จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ 1) ร่วมกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ ต้นไม้
 เนื่องในวันสำคัญทางศาสนา และ 2) ปฏิบัติตามข้อห้าม/ขะล่ำเกี่ยวกับต้นไม้ตามความเชื่อของ
 ท้องถิ่น

เมื่อนำค่าคะแนนระดับการปฏิบัติบทบาทแต่ละข้อทั้งหมด 8 ข้อ รวมกันแล้วหาค่า
 เฉลี่ย ได้เท่ากับ 2.38 จากนั้นนำมาเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ พบว่า ระดับการปฏิบัติบทบาทใน
 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน ในจังหวัดกาฬสินธุ์และ
 จังหวัดร้อยเอ็ด อยู่ในระดับไม่ค่อยได้ปฏิบัติ

3. ผลการเปรียบเทียบบทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชนดงนามน

การศึกษายบทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชน : กรณีศึกษาป่าดงนามน จังหวัดกาฬสินธุ์และจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรท้องถิ่น 5 องค์กร แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows อธิบายเปรียบเทียบบทบาทขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชนดงนามน ทั้งนี้จะทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปร โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบ ทิศทางเดียว (One - way Analysis of variance) หากแสดงให้เห็นว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ก็จะมีการทดสอบเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple Comparison Test) ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ส์ (Scheffe's) เพื่อหาความแตกต่างเป็นรายคู่

ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของบทบาทในการจัดการป่าชุมชนดงนามน โดยใช้การทดสอบความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (One - way Analysis of variance)

การศึกษาดังนี้ ผู้วิจัยกำหนดสมมติฐานไว้ว่า องค์กรท้องถิ่นที่อยู่รอบป่าชุมชนดงนามน ได้แก่ กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า องค์กรบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการโรงเรียน และคณะกรรมการวัด มีบทบาทในการจัดการป่าชุมชนดงนามนแตกต่างกัน

การทดสอบสมมติฐาน

จากการทดสอบสมมติฐานด้วยวิธีการทดสอบความแปรปรวนแบบทิศทางเดียว (One - way Analysis of variance หรือ ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงให้เห็นว่า มีค่า Sig. เท่ากับ 0.00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 ดังตารางที่ 15 แสดงว่า องค์กรท้องถิ่นที่อยู่รอบป่าชุมชนดงนามน 5 กลุ่ม คือ ราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า องค์กรบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการโรงเรียน และคณะกรรมการวัด มีบทบาทในการจัดการป่าชุมชนดงนามนแตกต่างกัน จึงทดสอบต่อด้วยการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple Comparison Test) ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ส์ (Scheffe's) เป็นรายคู่

ตารางที่ 15 การทดสอบสมมติฐานด้วยวิธีการ ANOVA

	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
ระหว่างกลุ่ม	0.742	4	0.186	5.535	0.000*
ภายในกลุ่ม	7.375	220	0.034		
รวม	8.117	224			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 15 แสดงให้เห็นว่า องค์กรท้องถิ่นที่อยู่รอบป่าชุมชนดงนามน ได้แก่ กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า องค์กรบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการ โรงเรียน และคณะกรรมการวัด มีบทบาทในการจัดการป่าชุมชนดงนามนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพื่อให้ทราบความแตกต่างว่ากลุ่มใดบ้างมีความแตกต่างกันใน บทบาทการจัดการป่าชุมชนดงนามน จึงทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของ เชฟเฟ้ส์ (Scheffe's) ดังตารางที่ 16

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University

ตารางที่ 16 การเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple Comparison Test) ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ส์ (Scheffe's)

องค์กร	\bar{X}	องค์กรบริหารส่วนตำบล	คณะกรรมการหมู่บ้าน	กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า	คณะกรรมการโรงเรียน	คณะกรรมการวัด
องค์กรบริหารส่วนตำบล	25.51	-	0.213	0.018*	0.002*	0.042*
คณะกรรมการหมู่บ้าน	26.06		-	0.484	0.050*	0.809
กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า	26.67			-	0.774	0.999
คณะกรรมการโรงเรียน	26.97				-	0.704
คณะกรรมการวัด	26.42					-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 16 แสดงให้เห็นว่า

1. องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทในการจัดการป่าชุมชนดงนามนแตกต่างจากกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า คณะกรรมการโรงเรียน และคณะกรรมการวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า คณะกรรมการโรงเรียน และคณะกรรมการวัด มีบทบาทในการจัดการป่าชุมชนดงนามนมากกว่าองค์การบริหารส่วนตำบล แต่คณะกรรมการหมู่บ้านไม่สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างกับองค์การบริหารส่วนตำบลในด้านบทบาทในการจัดการป่าชุมชนดงนามนได้

2. คณะกรรมการหมู่บ้านมีบทบาทในการจัดการป่าชุมชนดงนามนแตกต่างจากคณะกรรมการโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยคณะกรรมการโรงเรียนมีบทบาทในการจัดการป่าชุมชนดงนามนมากกว่าคณะกรรมการหมู่บ้าน แต่องค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า และคณะกรรมการวัด ไม่สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างกับคณะกรรมการหมู่บ้านในด้านบทบาทการจัดการป่าชุมชนดงนามนได้

3. กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่ามีบทบาทในการจัดการป่าชุมชนดงนามนแตกต่างกับองค์การบริหารส่วนตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่ามีบทบาทในการจัดการป่าชุมชนดงนามนมากกว่าองค์การบริหารส่วนตำบล แต่กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าไม่สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างกับคณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการโรงเรียน และ คณะกรรมการวัด ได้

4. คณะกรรมการโรงเรียนมีบทบาทในการจัดการป่าชุมชนดงนามนแตกต่างกับองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยคณะกรรมการโรงเรียน มีบทบาทในการจัดการป่าชุมชนดงนามนมากกว่าองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการหมู่บ้าน แต่คณะกรรมการโรงเรียนไม่สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างกับกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าและคณะกรรมการวัดในด้านบทบาทการจัดการป่าชุมชนดงนามนได้

5. คณะกรรมการวัดมีบทบาทในการจัดการป่าชุมชนดงนามนแตกต่างกับองค์การบริหารส่วนตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยคณะกรรมการวัด มีบทบาทในการจัดการป่าชุมชนดงนามนมากกว่าองค์การบริหารส่วนตำบล แต่คณะกรรมการวัดไม่สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างกับคณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า และคณะกรรมการโรงเรียนได้

4. ผลการวิเคราะห์ปัญหาขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชนดงนามน

จากข้อมูลปัญหาขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการป่าชุมชนดงนามนที่เก็บรวบรวมมาได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำมาจัดระบบข้อมูล และแยกประเภทปัญหา ทำการหาความถี่ และร้อยละได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 17 ร้อยละของปัญหาในการจัดการป่าชุมชนดงนามน

ปัญหา	ความถี่	ร้อยละ
1. ขาดงบประมาณในการจัดการป่า	207	92.00
2. ชาวบ้านยังไม่ค่อยให้ความร่วมมือในอนุรักษ์ป่า	83	36.89
3. ชาวบ้านไม่ปฏิบัติตามระเบียบในการใช้ประโยชน์จากป่า	56	24.89
4. ไฟป่า	48	21.33
5. ข้าราชการของรัฐเฉื่อยชาต่อการติดต่อประสานงานเรื่องป่าระหว่างชาวบ้านกับรัฐ	37	16.44
6. สมาชิกกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่ายังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทในการจัดการป่า	27	12.00
7. ชาวบ้านบุกรุกป่า	24	10.67
8. ชาวบ้านยังไม่ยอมรับบทบาทของกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าในการจัดการป่า	19	8.44
9. ข้าราชการป่าไม้ไม่สนใจกิจกรรมการอนุรักษ์ป่า	16	7.11

จากตารางที่ 17 แสดงให้เห็นว่า ปัญหาในการจัดการป่าชุมชนดงนามนที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญมากที่สุด คือ ปัญหาขาดงบประมาณในการจัดการป่า คิดเป็นร้อยละ 92.00 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า การขาดงบประมาณในการจัดการป่า ทำให้เกิดปัญหาการบริหารงานล่าช้า และไม่สามารถดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับการฟื้นฟูและอนุรักษ์ป่าได้อย่างเต็มที่ ส่งผลให้เกิดปัญหาการไม่ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านในการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าชุมชน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า ชาวบ้านยังไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมการอนุรักษ์ป่า คิดเป็นร้อยละ 36.89 โดยชาวบ้านส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าการดูแลรักษาป่าเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการองค์การบริหารส่วนตำบล คณะกรรมการ

หมู่บ้าน คณะกรรมการโรงเรียน คณะกรรมการวัด และกลุ่มราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า นอกจากนี้ปัญหาในการจัดการป่าชุมชนดงนามนที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่าเป็นปัญหาสำคัญรองลงมา คือ ปัญหาชาวบ้านไม่ปฏิบัติตามระเบียบในการใช้ประโยชน์จากป่า คิดเป็นร้อยละ 24.89 โดยชาวบ้านมองว่า ระเบียบการเข้าใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนโดยการแจกคู่มือให้กับชาวบ้านเป็นความยุ่งยากในการจัดการและก่อให้เกิดปัญหาเรื่องการแบ่งเขตพื้นที่ในการเข้าใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าชุมชน เป็นต้น ปัญหาไฟป่า เป็นปัญหารองลงมา คิดเป็นร้อยละ 21.33 โดยสาเหตุของปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการที่ชาวบ้านเข้าไปหาอาหารป่า ด้วยวิธีการจุดไฟล่าสัตว์หรือการเผาหญ้าในแปลงนารอบป่าชุมชนดงนามน ปัญหาข้าราชการของรัฐเฉื่อยชาต่อการติดต่อประสานงานเรื่องป่าระหว่างชาวบ้านกับรัฐ คิดเป็นร้อยละ 16.44 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า ข้าราชการของรัฐ โดยเฉพาะข้าราชการป่าไม้ ไม่ค่อยเข้ามาสนใจในกิจกรรมการอนุรักษ์ป่าของชาวบ้าน และไม่กระตือรือร้นที่จะทำงานให้ชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านต้องใช้เวลาในการติดต่อประสานงานมากขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University